

Лекція 5. Здійснення екологічного контролю за охороною та раціональним використанням водних ресурсів

1. Перевірка водоохоронної діяльності промислових об'єктів

Для оцінки впливу об'єкта, який підлягає перевірці, на стан поверхневих і підземних вод, а також проведення кількісних розрахунків і вжиття заходів для усунення негативних наслідків цього впливу необхідно проаналізувати ряд показників:

Перевірка водоспоживання включає контроль таких показників, як:

- наявність самостійних водозаборів поверхневих і підземних вод, проектно-технічної документації на водозабірні споруди й водопровідну мережу, актів приймання їх в експлуатацію, дозволів на спеціальне чи відокремлене водокористування, дозволів (ліцензій) на буріння свердловин на воду, затверджених лімітів на забір поверхневих і підземних вод. Відповідність оформлення й погодження цих документів в установленому порядку;

- технічний стан водозаборів і водопровідної мережі, зношеність обладнання, ступінь аварійності системи водопостачання, додержання проектного режиму її експлуатації (навантаження на водопровідну мережу й основні споруди і т. ін.), діюча система протиаварійних заходів, наявність інструкцій і настанов щодо запобігання аваріям і ліквідації їх наслідків, журналів обліку тощо. Зафіксовані випадки аварій за звітний період, вжиті заходи з їх ліквідації, розміри завданих збитків, достатність санкцій, застосованих органами державного контролю до осіб, відповідальних за виникнення аварійних ситуацій, платежі за аварійну перевитрату води тощо;

- обладнання водозабірних споруд поверхневих вод рибозахисними пристроями, відповідність їх проектним параметрам і ефективності роботи;

- наявність погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони водозаборів, винесення їх меж в природу, додержання санітарного режиму на цих територіях відповідно до чинних норм і правил охорони джерел водопостачання;

- наявність у межах контрольованої об'єктом території, особливо в межах зон санітарної охорони, свердловин, які не експлуатуються й потребують проведення ліквідаційного тампонажу. Додержання правил ведення цих робіт, правильність оформлення актів ліквідаційного тампонажу тощо;

- первинний облік водоспоживання, організація системи первинного обліку, обладнання водозаборів поверхневих і підземних вод контрольно-вимірювальною апаратурою й надійність її роботи. Досконалість і ступінь достовірності методів побічного (якщо вони є) обліку витрат води порівняно з прямими. Правильність ведення журналів обліку води;

- звітність із водоспоживання, відповідність об'ємів використаної води затвердженим лімітам, достовірність статистичної звітності, відповідність платежів за фактично використані об'єми води, зокрема й понадлімітні, чинним нормативам.

Перевірка водовідведення - включає :

- система розділення, очищення й відведення промислових і госпобутових стоків, наявність очисних споруд, промислових і госпобутових стоків, каналізаційної мережі, самостійних випусків стічних вод у природні або спеціально створені об'єкти (водойми, річки, складки рельєфу, поверхневі чи підземні поля фільтрації, шламонакопичувачі тощо); розміщення й упорядкування водовипусків відповідно до чинних норм і вимог, наявність проектно-технічної документації на них, актів приймання в експлуатацію, дозволів на скидання стічних вод (дозволів на спеціальне чи відокремлене водокористування), затверджених лімітів та гранично допустимих скидів (ГДС), планів заходів із досягнення ГДС, відповідність оформлення й погодження вказаної документації встановленому порядку;

- технічний стан водовипусків, очисних споруд і каналізаційної мережі, зношеність обладнання, ступінь аварійності, додержання проектного режиму експлуатації, фактичне навантаження порівняно з допустимим проектним, вплив ступенів зношеності обладнання очисних споруд і фактичного режиму їх експлуатації на якість очищення стічних вод (ефективність роботи очисних споруд), стан проблеми видалення, складування й утилізації твердого осаду, діюча система протиаварійних заходів, наявність інструкцій і настанов щодо запобігання аваріям і ліквідації їх наслідків, журналів обліку тощо. Зафіксовані випадки аварій за звітний період, вжиті заходи для їх ліквідації, розміри завданих збитків і достатність санкцій, застосованих до осіб,

відповідальних за виникнення аварійних ситуацій, платежі за аварійне забруднення поверхневих чи підземних вод тощо;

- відомчий лабораторний контроль, наявність окремих приміщень відомчої лабораторії, відповідність їх робочої площі і об'єму чинним нормам, свідоцтва про атестацію, обладнання лабораторії, забезпеченість реактивами й матеріалами, методиками відбирання й аналізу проб води, знання, вміння персоналу виконувати ці роботи, відповідність результатів аналізів відомчої лабораторії результатам, одержаним іншими лабораторіями (санітарно-епідеміологічної служби, органів екоконтролю тощо). У разі здійснення спільної перевірки з добором проб контрольні проби відбираються спеціалістами інспекційного органу й відомчої лабораторії одночасно з одних і тих же точок, що оформлюється спеціальним актом;

- зливово каналізація, ступінь охоплення території об'єкта її системою, мережа для відведення зливових стоків і очисні споруди, їх технічний стан (зношеність, ступінь аварійності тощо), наявність проектно-технічної документації на ці об'єкти, акти приймання їх в експлуатацію, дозволів на скидання зливових стоків у відкриті водойми чи інші природні або штучні об'єкти, затверджених ГДС на скидання зливових стоків, їх додержання, відповідність оформлення й погодження вказаних документів установленому порядку. Відомчий лабораторний контроль за впливом зливових стічних вод на навколишнє середовище (включно з водними об'єктами) в місцях їх випуску;

- первинний облік стічних вод, які відводяться з території об'єкта, організація системи первинного обліку, обладнання водовипусків контрольно-вимірювальною апаратурою й надійність її роботи, досконалість і ступінь достовірності побічних методів обліку стічних вод порівняно з прямими (якщо вони застосовуються);

- звітність щодо водовідведення, достовірність статистичної звітності – відповідність об'ємів фактично відведених стічних вод інших категорій і кількості скинутих разом із ними забруднювальних речовин даним, наведеним у статистичній звітності, відповідність кількості скинутих забруднювальних речовин встановленим лімітам і стягнутим платежам за забруднення, включно з платежами за понадлімітні скидання.

Потенційні джерела забруднення поверхневих і підземних вод та загальний санітарний стан території об'єкта:

- наявність накопичувачів, відстійників, полів фільтрації, технічних ставків, проектно-технічної документації на ці об'єкти, актів приймання їх в експлуатацію, проектні об'єми й фактичне заповнення на час перевірки, дотримання проектного режиму експлуатації, об'єми твердих або рідких відходів, які накопичуються в них щорічно, їх токсичність, стан огорожувальних дамб, можливість аварійного руйнування останніх та надходження забруднень у відкриті водойми або фільтрування разом із водою в підземні водоносні горизонти, система заходів на запобігання аваріям і ліквідацію їх наслідків, інструкції, настанови щодо боротьби з аваріями, журнали обліку аварій, зафіксовані випадки аварій у минулому й ужиті

- заходи з їх ліквідації, достатність санкцій, застосованих до осіб, відповідальних за виникнення аварійних ситуацій, платежі за аварійне забруднення навколишнього середовища;

- санкціоновані (дозовані) скиди з накопичувачів, відстійників тощо, дозволи на скиди та їх дотримання, платежі на відшкодування завданих збитків, цілість пломб, накладених на випуски після дозволених скидів, наявність самовільно обладнаних випусків та можливість або фактичне здійснення несанкціонованих (залпових) скидань;

- інші потенційні джерела забруднення поверхневих і підземних вод – склади паливно-мастильних матеріалів, сировини, хімічних речовин тощо, пункти заправлення й миття транспортних засобів, локальні очисні споруди, якими за чинними нормативами повинні обладнуватися такі об'єкти, проектно-технічна документація на них, акти приймання в експлуатацію, ефективність роботи очисних споруд і пристроїв, зв'язок із загальною системою зливової каналізації й характер впливу на останню, відомчий лабораторний контроль, можливість впливу на стан поверхневих і підземних вод загалом;

- загальний санітарний стан території об'єкта, наявність засмічених і захаращених промисловими та побутовими відходами ділянок, забруднення території розливами нафтопродуктів або інших рідких шкідливих речовин, розсипами твердих хімікатів тощо, стан проблеми накопичення відходів, їх переробки й утилізації, збирання та видалення сміття і т. ін., оцінка впливу загального санітарного стану території об'єкта на навколишнє середовище й,

зокрема на поверхневі й підземні води.

Комплексна водоохоронна діяльність передбачає такі заходи, як:

– економія й раціональне використання свіжої води, діючі системи оборотного й повторного водопостачання, ступінь використання для побутових і промислових потреб очищених промислових, побутових і зливових стічних вод;

– будівництво й реконструкція водоохоронних об'єктів (очисних споруд, систем оборотного й повторного водопостачання), хід будівництва, освоєння виділених коштів, дотримання встановлених строків будівництва й пусконаладжувальних робіт;

– виконання приписів попередніх перевірок об'єктів контролюючими органами, відомчих природоохоронних планів і програм, постанов Уряду та місцевої адміністрації з питань охорони водних ресурсів.

2. Екологічний контроль за впливом сільськогосподарських об'єктів на водні ресурси

Найбільш небезпечні для водних ресурсів сільськогосподарськими об'єктами є тваринницькі комплекси.

Тваринницькі комплекси – це підприємства, на яких виробництво яловичини, свинини, птиці поставлено на промислову основу. До них належать свинокомплекси, комплекси великої рогатої худоби (ВРХ), молочно-товарні ферми промислового типу.

Досвід експлуатації діючих тваринницьких комплексів свідчить про інтенсивне забруднення ними навколишнього природного середовища, а тому головною метою перевірки є виявлення рівня впливу комплексу на стан поверхневих і підземних вод.

Головна відмінність тваринницьких комплексів від промислових об'єктів – забруднювальними речовинами, які утворюються на комплексі, є не хімічні речовини й важкі метали, що характерно для об'єктів промисловості, а органічні речовини й надзвичайно високі концентрації сполук азоту. Крім того, гнойові стоки можуть вміщувати залишки біологічно активних сполук (лікарські препарати, інсектициди, дезінфікуючі речовини, гормони), які використовуються в сучасному тваринництві для лікування й стимуляції росту тварин, дезінфекції й дезінсекції тваринницьких приміщень.

Якщо стічні води промислових підприємств після відповідного очищення скидаються в поверхневі водойми, то стоки тваринницьких підприємств після очищення підлягають утилізації. Випуск січних вод у водні об'єкти допускається тільки після вирішення питань про можливість максимального їх повторного використання в оборотних системах та для зрошення в сільському господарстві.

Джерелами забруднення поверхневих і підземних вод на прилеглий до комплексу території є місця накопичення гною (гнойосховища), споруди обробки гнойових стоків та поля зрошення.

Водопостачання комплексів здійснюється з поверхневих водойм або підземних джерел.

Норми споживання води на одну голову худоби на добу наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Використовувачі	Норми водокористування
1. Корови м'ясні	70
2. Корови молочні	100
3. Бички та нетелі	60
4. Молодняк ВРХ	30
5. Телята до 6 міс.	20
6. Свиноматки дорослі	25
7. Свиноматки з приплодом	60
8. Свині на відгодівлі	15
9. Кури	1
10. Качки, гуси	2

Компонентами, що утворюють гноївку, є рідкі екскременти тварин, технологічна й змивна вода, підстилковий матеріал, залишки дезінфікуючих засобів та ін.

Видалення гною з тваринницьких приміщень і його транспортування здійснюється механічним або гідравлічним способами:

- механічний спосіб застосування на невеликих підприємств з утримання ВРХ і на свинокомплексах із вирощуванням до 12 тис. голів на рік. При цьому застосовуються скребкові та штангові транспортери, скрепери та бульдозери;
- гідрозмивальні системи гнойовидалення використовуються на свинокомплексах потужністю 24 тис. і більше голів на рік;
- на інших тваринницьких підприємствах застосовується самотічна система видалення гною безперервної або періодичної дії.

Кількість води, що використовується для видалення гною з тваринницьких приміщень, наведена в таблиці 2

Таблиця 2

Системи видалення гною з тваринницьких приміщень	Норми витрат води на тварину, л/добу		
	свині при груповому утриманні	велика рогата худоба	
		на фермах відгодівлі нетелей	на фермах молочного напрямку
Самотічна система безперервної дії	1.5	8-9	15-16
Самотічна система періодичної дії	5-8	15-17	30-32
Змивна система: баки, насадки, гідрозмивальні установки	20-25		

Перевіряється відповідність фактичного використання води в л/добу проектним нормам. За перевищення проектних норм інспектор складає відповідний припис.

Визначаються об'єми повторного використання води в оборотних системах та підраховується процент економії свіжої води. Повторно можуть використовуватись освітлені, дезодоровані й, за необхідності, знезаражені поверхневі стоки та біологічно оброблена рідка фракція для промивання каналів від гною всередині приміщень.

Усі споруди систем з підготовки до використання гною та його фракцій, а також забруднених гноем поверхневих стоків мають забезпечуватися надійною гідроізоляцією, яка виключала б фільтрацію рідкої частини гною в ґрунтові води.

Для транспортування рідкого гною, гнойових стоків, рідкої фракції та осаду відстійників використовується гідротранспортування, а для твердої фракції – мобільний транспорт.

Гнойосховища влаштовуються прифермські або польові, секційного типу:

- конструкція гнойосховищ залежить від кількості тварин, консистенції гною, фізико-хімічних якостей ґрунтів та рівня ґрунтових вод;
- конструкція гнойосховищ повинна виключати забруднення підземних і поверхневих вод: на фільтрувальних фунтах дно й відкоси повинні захищатися протифільтраційним екраном;
- на великих підприємствах потужністю 24 тис. свиней на рік і більше не допускається влаштування гнойосховищ рідкого гною, не розділеного на фракції.

Очищені стічні води використовуються для зрошення сільськогосподарських культур:

- розрахункова мінімальна площа під побудову зрошувальної системи повинна забезпечувати використання всього річного об'єму стоків комплексів;
- допускається використання води природних джерел для розбавлення стоків.

Під час перевірки також визначаються:

- загальний санітарний стан території, об'єкта й можливість його негативного впливу на

довкілля, зокрема, на якість поверхневих і підземних вод;

- стан виконання вимог попередніх перевірок об'єкта контролюючими органами, відомчих природоохоронних планів і програм постанов місцевої адміністрації з питань охорони водних ресурсів;
- встановлення фактів залпових скидів або аварійного забруднення водою, об'єми скидів;
- наявність планів заходів із запобігання залповим скидам, їх виконання;
- наявність плану дій персоналу у випадках аварійного забруднення;
- наявність аварійної бригади, її оснащення технічними засобами та ні.

Закінчується перевірка складанням відповідних документів, насамперед акту перевірки, припису та інших інспекторських документів, пов'язаних із ужиттям адміністративних заходів (протоколи про порушення природоохоронного законодавства, постанови про накладення штрафів тощо)

3. Основні порушення водного законодавства

До порушень водного законодавства в частині охорони поверхневих і підземних вод суші належать:

- невиконання вимог водоохоронного законодавства під час планування, розміщення виробничих сил, будівництва й експлуатації народногосподарських об'єктів;
- переуступка права водокористування й інші угоди, які в прямій або прихованій формі порушують право державної власності на воду.

Під переуступкою права водокористування розуміється така незаконна дія, внаслідок якої право користування водним об'єктом, яке належало одному водокористувачеві, використовується іншим водокористувачем за угодою між ними, але без дозволу спеціально уповноважених органів державного контролю.

Переуступка характеризується тим, що відбувається фактична заміна водокористувачів, чим порушується встановлений порядок переходу й припинення їхнього права водокористування:

самовільне захоплення водних об'єктів або самовільне водокористування.

Самовільне захоплення водних об'єктів – це заволодіння яким-небудь водним об'єктом з метою його використання, що призводить до порушення встановленого порядку надання водних об'єктів у відокремлене користування, обладнання тимчасових водозаборів і установок на водних об'єктах без узгодження з органами державного контролю за використанням і охороною вод, буріння свердловин на воду без дозволу. Самовільне водокористування означає здійснення спеціального водокористування за відсутності необхідного дозволу, виданого органами державного контролю за використанням і охороною вод або первинними водокористувачами. В обох випадках відбувається порушення встановленого порядку надання водних об'єктів для користування;

- забирання води з порушенням планів водокористування.

До вказаного порушення належить забирання води з поверхневих або підземних джерел вище за ліміти, встановлені органами з регулювання використання й охорони вод або місцевою владою в дозволах на спеціальне водокористування; забруднення й засмічення вод.

Забруднення поверхневих вод називають дії, які тягнуть за собою перевищення граничнодопустимих концентрацій шкідливих речовин у воді водного об'єкта, внаслідок чого цей об'єкт стає частково чи повністю непридатним для одного або кількох видів водокористування. Забруднення поверхневих водних об'єктів відбувається за скидання стічних вод із порушенням встановлених норм граничнодопустимих скидань (ГДС) або надходження у водний об'єкт іншими шляхами речовин, які викликають порушення норм споживної якості води. Засміченням вважається скидання в поверхневі водні об'єкти нерозчинних відходів (деревини, побутового сміття, шлаку, ґрунту, брухту тощо), що призводить до погіршення їх зовнішнього вигляду, несприятливих змін, погіршення гідрологічного режиму водного об'єкта та створює перешкоди для водокористування.

Забруднення підземних вод – це зміна їх природного якісного складу, яка робить неможливим їх використання для госпобутових або рекреаційних цілей і веде до порушення рівноваги в екологічному стані навколишнього середовища. Забруднення підземних водоносних горизонтів може відбуватися або безпосередньо через свердловини, або шляхом інфільтрації в них шкідливих речовин через товщу порід. Окремим випадком такого

забруднення є таке, коли внаслідок інтенсивного локалізованого відкачування води до цієї ділянки підтягуються більш забруднені й агресивні води сусідніх горизонтів. Такий вид забруднення найчастіше спостерігається на морських узбережжях, коли за незбалансованого відкачування прісних вод до таких ділянок можуть надходити солоні води з моря;

– введення в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без позитивного висновку державної екологічної експертизи, а також без споруд і пристроїв для запобігання забрудненню й засміченню вод або їх шкідливого впливу, зокрема, наявність у водокористувачів свердловин, які виконали своє призначення або повністю є виведеними з ладу й незатампованими згідно з чинними правилами;

– порушення водоохоронного режиму на водозаборах, що викликає їх забруднення, водну ерозію ґрунтів та інші шкідливі явища.

Ці порушення полягають у недотриманні правил ведення робіт в прибережних зонах морів, у водоохоронних зонах і прибережних смугах річок, водосховищ, озер та інших водних об'єктів, зокрема в порушенні режиму, встановленого для поясів санітарної охорони поверхневих і підземних водозаборів (свердловин) питних та рекреаційних вод, самовільному вирубуванні лісу, розорюванні заплави, понадлімітній обробці полів пестицидами, переробці берегів і русел з метою видобування корисних копалин тощо, а також у недотриманні санітарно-гігієнічних правил утримання території, що тягне за собою забруднення й засмічення водних об'єктів; самовільне ведення гідротехнічних робіт.

Самовільне ведення гідротехнічних робіт виражається в таких незаконних діях, як зведення гребель, дамб, будівництво каналів, самовільне поглиблення й випрямлення русел, осушення водойм, буріння свердловин на воду й інше водогосподарське будівництво без затвердженої в установленому порядку технічної документації, а також без проектів організації й виконання робіт, узгоджених із органами державного контролю за використанням і охороною вод; пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв.

Пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв із порушенням їх роботи може мати місце як у результаті безгосподарної діяльності посадових осіб, які відповідають за експлуатацію цих споруд і пристроїв, так і неправомірних дій інших організацій і громадян; порушення правил експлуатації водогосподарських споруд і пристроїв.

До переліку вказаних правопорушень належать: недотримання встановлених водогосподарських режимів експлуатації водосховищ, каналів та інших споруд і гідровузлів (невиконання правил наповнення і спрацювання верхніх б'єфів, скидань води в нижній б'єф, недотримання встановлених добових коливань рівнів води у верхньому й нижньому б'єфах, порушення умов пропускання води в повінь, забирання води тощо), порушення встановленого режиму використання підземних вод та інших вимог, встановлених за видання дозволів на спеціальне водокористування, перевищення граничних проектних позначок рівня води в шламонакопичувачах, хвостосховищах, жижезбірниках тощо, відсутність або незадовільний технічний стан спостережувальних свердловин на подібних спорудах;

– безгосподарське використання води, яке веде до виснаження водних ресурсів.

Особливо небезпечне в екологічному плані виснаження ресурсів підземних вод, відновлення яких потребує багато часу і стає практично неможливим, якщо виснаження значне. Безгосподарним використанням води вважаються перевитрати води понад встановлені ліміти, а також використання води питної якості для технічного водозабезпечення тощо;

– порушення правил ведення первинного обліку води, що забирається з водних об'єктів і скидається в них, а також правил визначення якості стічних вод.

Цей вид порушення може виявлятися, з одного боку, у відсутності на об'єкті-водокористувачі даних про кількість і якість вод, що забираються з водних об'єктів або скидаються в них, з іншого – в перекручуванні таких даних і внесенні вочевидь неправильних відомостей про це в звітні документи, зокрема, у форму 2ТП (водгосп). Порушенням є й запізніле подання звітності за вказаною формою. Незадовільний стан первинного обліку на об'єктах-водокористувачах є, як правило, наслідком відсутності або поганої організації системи первинного обліку (відсутність або неправильне використання водомірного обладнання, відсутність або недосконалість методів побічного водообліку, відсутність належного лабораторного контролю якості води, неправильне ведення журналів первинного обліку води

встановленої форми тощо;

- неповідомлення відомостей про аварійні ситуації на водних об'єктах, про несанкціоновані скидання стічної, скидної дренажної води, які готуються або їх уже проведено внаслідок крайньої необхідності, про потрапляння у водні об'єкти іншими шляхами речовин, шкідливих для здоров'я людей чи для водних організмів, і в усіх інших випадках, коли завдано або може завдатися шкода водному об'єкту;

- невиконання вимог, розпоряджень, приписів і постанов органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони вод.

Порушеннями водного законодавства в частині охорони морських вод є:

- скидання з метою захоронення у внутрішніх морських територіальних водах України з суден і плавальних засобів, платформ та інших морських споруд, повітряних суден шкідливих речовин, радіоактивних речовин, радіоактивних і інших відходів, матеріалів і предметів, які можуть завдати шкоди здоров'ю людей і живим ресурсам моря, зонам відпочинку, зонам загального водокористування чи перешкоджати іншим видам законного використання морських вод;

- скидання з метою захоронення в економічній зоні України з суден і плавальних засобів, платформ і інших морських споруд, штучних складів, повітряних суден шкідливих або радіоактивних речовин, радіоактивних та інших відходів, матеріалів та предметів, які можуть завдати шкоди або перешкодити законним видам використання моря;

- всіляке навмисне затоплення (викидання на обмілини або берег) у внутрішніх морських територіальних водах і економічній зоні України суден та інших плавзасобів, повітряних суден, платформ або інших штучних споруд;

- забруднення внутрішніх морських територіальних вод і економічної зони України внаслідок незаконного скидання з суден і інших плавальних засобів, платформ і інших морських споруд, штучних островів неочищених до встановлених норм стічних вод, відходів, а також сумішей, які вміщують шкідливі речовини понад установлені норми;

- неповідомлення адміністрації найближчого українського порту про підготовку або проведення внаслідок крайньої необхідності скидання або незворотні втрати радіоактивних, шкідливих речовин (безпосередньо чи в упаковці) або сумішей, які вміщують шкідливі речовини понад установлені норми, або інших відходів і матеріалів, що можуть завдати шкоди зонам відпочинку чи створити перешкоди для інших законних видів використання моря;

- скидання в межах внутрішніх морських територіальних вод і економічної зони України шкідливих речовин, радіоактивних та інших відходів і предметів, сміття на лід;

- забруднення морського середовища безпосередньо в результаті вибухових або подібних робіт, які виконуються під час розвідки чи видобування в економічній зоні України мінеральних ресурсів морського дна;

- проведення в економічній зоні України морських наукових досліджень без дозволу компетентних органів України або за наявності такого дозволу, але з порушенням погодженої програми і видів робіт та досліджень;

- створення штучних островів, установок і споруд в економічній зоні України, а також створення навколо цих зон безпеки без дозволу компетентних органів України або за наявності такого дозволу, але з порушенням погодженого проекту;

- незабезпечення установок та інших споруд в економічній зоні України постійними сигнальними засобами для попередження мореплавців, порушення правил утримання цих засобів у справному стані та правил з ліквідації морських установок і споруд, експлуатацію яких остаточно припинено;

- перебування у внутрішніх морських територіальних водах та економічній зоні України суден та інших плавальних засобів із вантажем радіоактивних токсичних відходів у рідкому або твердому стані без дозволу компетентних органів України.

Факти порушення правил раціонального використання й охорони водних ресурсів можуть підтверджуватися одним або кількома з наведених нижче доказів, головними з яких є:

- відсутність позитивного висновку державної екологічної експертизи, а також відсутність дозволу на спеціальне або відокремлене водокористування чи недотримання умов спеціального чи відокремленого водокористування;

– відсутність дозволу або узгодження з природоохоронними органами на проведення гідротехнічних, днопоглиблювальних, підривних робіт, видобування корисних копалин, зокрема й піщано-гравійних матеріалів, прокладення кабелів і трубопроводів, вирубування лісу чи ведення інших робіт на водних об'єктах і в прибережних зонах (смугах), а також у внутрішніх морських, територіальних водах і економічній зоні України;

– відсутність або неправильне ведення форм документації первинного обліку чи статистичної звітності з водокористування й водовідведення на об'єктах-водокористувачах;

– невідповідність строку і обсягів виконаних робіт із будівництва чи реконструкції водоохоронних споруд затвердженому плану, а також зміни чи відступ від затвердженого проекту, що погіршує режим відведення, очищення й використання стічних вод;

належним чином оформлене повідомлення, яке надійшло від контролюючих органів, позаштатних інспекторів охорони природи, і підтверджує факт забруднення водного об'єкта;

виявлені в процесі огляду об'єкта технічні несправності та неполадки в роботі природоохоронних і водогосподарських споруд і пристроїв;

відомості, отримані в процесі розгляду випадку погіршення якості води водного об'єкта, про наявність і розміри збитку, спричиненого державі або окремим водокористувачам;

недотримання правил експлуатації водогосподарських систем і водосховищ, а також озер та інших водойм, які використовуються як водосховища.

Отже, здійснення державного контролю за охороною й раціональним використанням водних ресурсів забезпечує їх збереження та необхідний якісний стан, а також чистоту і повноводність наших річок та озер.